

Harri Heikkinen
DIGI/ICT

21.8.2026

SYKE/2026/1334

Julkinen

Valtiovarainministeriö
valtiovarainministeriön kirjaamoon (kirjaamo.vm@gov.fi)

Viite: VN/29559/2025
Asia: Valtion yhteisten tieto- ja viestintätekniisten palvelujen järjestämisen tavoitetilä

Lausunto

Lausunnonantaja pitää valtion yhteisten tieto- ja viestintätekniisten palvelujen järjestämisen tavoitetilää koskevaa muistiota lähtökohdiltaan kannatettavana. Muistio antaa kattavan kokonaiskuvan kehittämistarpeista ja korostaa perustellusti turvallisuuden, varautumisen, kustannustehokkuuden, yhteentoimivuuden ja valtion kokonaisedun merkitystä. Suurimpana huolena on yksittäisen viraston vaikutusmahdollisuudet palvelujen toteutusvaiheessa ja miten varmistetaan palveluiden riittävä joustavuus eri virastojen erilaisiin tarpeisiin.

Tässä alla yksityiskohtaisemmat lausunnot muistion eri kohtiin:

3. Valtion yhteisten tieto- ja viestintätekniisten palvelujen järjestämisen tavoitetilä

Tavoitteena on tehostaa yhteisten tv-t-palvelujen järjestämistä ja palvelutuotantoa sekä parantaa palvelujen laatua, yhteentoimivuutta, ja jatkuvuutta normaalioloissa, niiden häiriötilanteissa sekä poikkeusoloissa.

-klip-klip-

Tavoitteena on tehostaa yhteisten tv-t-palvelujen järjestämisen ja palvelutuotannon ohjausta siten, että valtiokonsernin kokonaisetut pystytään nykyistä paremmin ottamaan huomioon päätöksenteossa ja toisaalta yhteensovittamaan valtiokonsernin kokonaisetut valtion virastojen ja laitosten sekä muiden yhteisiä tv-t-palveluja käyttävien tarpeisiin, jotka pohjautuvat niiden lakisääteisiin tehtäviin.

Hyvät ylätasen tavoitteet. Tavoitteisiin tulisi olla enemmän virastonäkökulmaa esim. "..., parantaa virastojen mahdollisuuksia tuottaa toiminnassaan tarvitsevia ict- ja tietojärjestelmäpalveluja ja mahdollistaa virastojen alentaa tietohallinnon kokonaiskustannuksia, ei vain tehostaa tv-t-palvelujen tuotantoa".

3.1. Järjestämismalli

Järjestäjä vastaa niistä yhteisistä tv-t-palveluista, jotka veloitetaan lähtökohtaisesti kaikille asiakkaille käyttöön ja joihin kohdistuu rajoitetusti asiakasvaatimuksia. Tällaiset tv-t-palvelut voidaan rahoittaa keskitetysti.

Onko käytännössä sellaisia palveluita, joihin ei liity virastokohtaisia laatu tai sisältö eroavaisuuksia? Joten tässä on hyvin suuri riski siihen, että tehdään palveluja, jotka eivät sovi viraston käyttöön tai palvelut määritellään/toteutetaan korkeimman viraston vaatimusten mukaisesti tai virastot tulevat valitsemaan paremman laadun palveluita, koska ne ovat näennäisesti ilmaisia, ja näin ollen kustannukset tulevat huomattavasti nousemaan.

Järjestäjän tulee olla toiminnallisesti, hallinnollisesti ja johtosuhteiltaan selkeästi määritelty ja riippumaton suhteessa palvelutuottajaan, myös silloin kun järjestäjä ja palvelutuottaja toimivat samassa organisaatiossa.

Mielenkiintoinen malli. Tämä tarkoittaisi esim. Valtorin jakamista kahteen osaan; järjestäjä ja tuottaja vai jopa uuden järjestäjä/hankinta viraston perustamista. Odotettavissa myös kustannusten kasvaminen, koska tulee lisää hallintakerroksia.

3.2. Yhteiset tv-t-palvelut

3.2.2. Tavoitetila

Yhteisten tv-t-palvelujen määrittely on riippumatonta tuotantotavasta ja resursseista. Määrittely perustuu asiakkaiden tarpeisiin joustavuus ja palvelun koko elinkaari huomioiden. Tavoitteena on hallittu ja yhtenäinen toimintamalli, jossa palvelusalkku vastaa kattavasti asiakasorganisaatioiden vaatimuksiin ja yhteisten tv-t-palvelujen laatu varmistetaan selkeillä elinkaaren aikaisilla kriteereillä.

Hyvä tavoitetilan kuvaus. Palvelujen tuottamistapaan, tuotteistukseen, ja joustavuuteen sisältyy paljon odotusarvoja. Virastojen käyttämät tietojärjestelmät, sekä niiden tuottamisen tavat ja valmiudet vaihtelevat paljon. Joten on erittäin tärkeää pystyä tuottamaan palveluita hyvin erilaisilla toimintatavoilla toimiville virastoille. Pienin yhteinen nimittäjä voi jäädä joissakin tv-t-palveluissa hyvin pie-neksi. Joten palvelun järjestäjän ja tuottajan tulee mahdollistaa erilaisia toimintamalleja tv-t-palveluissa eri virastoille.

Riski tässä on se, pystytäänkö vähimmäisvaatimukset määrittämään ja miten sen jälkeen virastokohtaiset vaatimukset pystytään täyttämään. Vähimmäisominaisuudet (=vaatimuksista) ovat hyvin geneeriset ja yleiset, joten sellaiset vaatimukset, jotka liittyvät palvelun ominaisuuksiin ja tuotantotapaa jäävät tässä tavoitetilassa määrittämättä tai niitä ei vaadita. Jotka ovat hyvin kriittisiä virastoille, kun he tuottavat tarvitsemiaan ict-palveluita tv-t-palvelun päälle.

3.3. Kyberturvallisuus

3.4. Käyttövelvoite ja käyttöoikeus

3.4.2. Tavoitetila

Lisäksi käyttövelvoitteelle asetetaan useita tasoja: esimerkiksi yhteentoimivuuteen tai yhteishankintojen hyödyntämiseen liittyviä velvoittavuustasoja. Poikkeamiset käyttövelvoitteesta pidetään suppeina, ja niille tulee olla selkeät ja lainmukaiset perusteet.

Palvelujen tuotteistuksen modulaarisuus ja niiden käyttövelvoitteet tulisi rakentaa joustaviksi siten, että virastoilla tulee olla mahdollisuus korvata jokin moduuleista itse järjestämällään tai tuottamallaan palvelulla tai olla käyttämättä yksittäistä tuotteistetun palvelun moduulia lainkaan. Valtorin hankintasopimukset tulee olla yksi palvelun moduuli, vaikka tuotteistetun palvelun kaikki moduulit eivät olisikaan käytössä.

3.5. Ohjaus ja päätöksenteko

3.5.2. Tavoitetila

Tavoitetilassa valtiovarainministeriö vastaa yhteisten tv-t-palvelujen strategisesta ohjauksesta, rahoituksen koordinoinnista, yhteisten tv-t-palvelujen käyttöön ja sisältöön liittyvistä linjauksista, kuten turvallisuuden, saatavuuden ja varautumisen periaatteista. Nämä valmistellaan yhteistyössä hallinnonalojen ministeriöiden kanssa. Päätöksenteon valmistelua varten perustetaan ministeriötasoinen valmisteluelin, joka kokoaa yhteen eri hallinnonalojen näkemykset.

Yhteisiä tv-t-palveluja kehitetään asiakastarpeiden pohjalta ja tavoitetilassa asiakasohjauksen toimintamallia ja asiakasvaatimuksia yhtenäistetään ja virastokohtaista ohjausta vähennetään. Päätoimintonsa painopistettä siirretään virastoilta hallinnonalojen ministeriöille, joiden tehtävänä on koota, sovittaa yhteen ja priorisoida hallinnonalojen tarpeita ja vaatimuksia yhteisiin valmistelurakenteisiin.

Yhteisen tv-t-palvelun käyttöönottoa edeltää tavoitetilassa käsittely, johon asiakkaat osallistuvat. Käsittelyssä todennetaan yhteiselle tv-t-palvelulle asetettujen asiakasvaatimusten sekä yhteisten turvallisuuden, saatavuuden ja varautumisen vaatimusten täyttyminen tarvittavalla tasolla. Käyttöönottoa edeltävässä käsittelyssä myös todennetaan valitun palvelutuotantotavan vaatimustenmukaisuus ja käsittelyn lopputulosten perusteella järjestäjä tekee käyttöönottopäätöksen.

Kolmekerroksinen hallintamalli (strateginen, asiakastarpeet, palvelut) vie virastoja yhä kauemmas palvelujärjestäjästä ja -tuottajista. Joten virastojen vaikutusmahdollisuudet palveluihin ja niiden tuottantapoihin tulevat heikkenämään. Hallintamalli tulee väistämättä myös nostamaan tv-t-palvelujen hallintakustannuksia. Joten tästä hallintarakenteesta on syytä tehdä kustannus- ja resurssiarviot.

3.6. Tiedonhallinta- ja tietosuojavastuut

3.7. Hankintatoiminta

3.8. Kokonaisarkkitehtuurin ylläpito ja hallinta

3.9. Rahoitusmalli

3.9.2. Tavoitetilä

Yhteisten tv-t-palvelujen investointeihin ja erikseen määriteltujen palvelujen ylläpitoon tarvittava rahoitus kootaan esimerkiksi aluksi menokehyksestä ja keskitetyn rahoituksen tasoa tarkistetaan vuosittain.

3.10. Palvelutuotanto

3.10.1. Perusteet

Yhteisten tv-t-palvelujen ja toimialasidonnaisten tietojärjestelmien käyttö edellyttää myös tietoturvallisuuden valvontaa ja kyvykkyyttä hallita tietoturvallisuutta uhkaavia tekijöitä. Yhteisten tv-t-palvelujen integroinnin sekä tietoturvallisuuden valvonnan ja hallinnan voidaan katsoa olevan toimialariippumattomia tehtäviä, jotka olisi perusteltua hoitaa keskitetysti.

Keskitetty tietoturvallisuuden valvonnan ja hallinta ei saa johtaa siihen, että virastoilta katoaa näkyvyys käyttämiensä palveluiden tietoturvallisuuteen. Tietoturvapalveluita ei tule rakentaa palveluntuottajan näkökulmasta. Palveluntarjoajan tulee tarjota asiakasvirastoille näkyvyys ja mahdollisuus hallinnoida palveluidensa tietoturvallisuutta ja sen tasoa. Palvelut tulee rakentaa monitasoisti ja –”tenanttisesti”.

digijohtaja

Kari Lahti

ryhmäpäällikkö

Harri Heikkinen

Liitteet

Jakelu

kirjaamo.vm@gov.fi

Tiedoksi

Asiakirja: SYKE/2026/1334-2 Lausunto, Valtion yhteisten tieto- ja viestintätekniisten palvelujen järjestämisen tavoitetila

Seuraavat henkilöt (organisaationimen mukaisessa aakkosjärjestyksessä) ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti. / Följande personer (i bokstavsordning efter organisationens namn) har undertecknat detta dokument elektroniskt. / This document has been electronically signed by the following persons (in alphabetical order according to their organization's name):

Kari Lahti, Suomen ympäristökeskus, digipalvelut

Harri Heikkinen, Suomen ympäristökeskus, ICT

